

ГОСТИННІСТЬ ТА ТУРИЗМ: ПРІОРИТЕТИ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У КОНТЕКСТІ ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ

Рутинський М. Й., Зайченко В. В.

ВСТУП

З 2014 року Україна на полі бою виборює право на існування, як цілісна незалежна держава у когорті Європейського Союзу вільних демократичних націй. У цій боротьбі народжується нова держава та формуються нові цінності і пріоритети її внутрішньої й зовнішньої політики. Бути невід’ємною частиною вільного світу, безбар’єрно комунікувати з народами вільного світу, пізнавати красу і щедроти власної держави, щиро гостити у себе усіх людей доброї волі – такі цінності нині є світоглядною підвалиною нової державної політики у сфері туризму та гостинності.

У частині країн світу держава виступає жорстким регулятором, що регламентує рух фінансових потоків, обмежує вплив транснаціональних корпорацій на національну економіку та підтримує національний бізнес (або – свідомо не підтримує через корупційне лоббі іноземних компаній на рівні урядів низки країн, як правило, третього світу). Наприклад, держава Україна в довоєнний період не захищала українських туроператорів від інвазії російських компаній, що призвело до повного захоплення українського ринку російськими туроператорами «TUI Росія та СНД», «Anex Tour», «Coral Trevel», «Pegas Touristic» та інші, багаторічного практично монопольного контролю цього ринку та викачування з українських споживачів мільярдних капіталів у рф і на офшорні рахунки «гаманців» кремлівської верхівки.

Низці інших держав притаманні лише регуляторно-податкові функції (різні ставки податків і кредитів, субсидії, гранти тощо) при пануванні вільних ринкових відносин¹.

1. Державне партнерство України з провідними міжнародними інституціями у сфері туризму й гостинності

Цільними напрямками національної туристичної політики країн світу є:

- захист прав осіб, які подорожують;
- захист інтересів національних виробників туристичних продуктів;
- всебічна підтримка внутрішнього та в’їзного туризму, яка проявляється у формі прямих інвестицій у формуванні туристичної

¹ Overview of EU Tourism Policy. Policies, information and services. URL: https://ec.europa.eu/growth/sectors/tourism/policy-overview_en

інфраструктури, наукового та рекламно-інформаційного забезпечення просування національного турпродукту на зовнішній ринок, податкових та митних пільг, які стимулюють приплив інвестицій².

Від початку повномасштабного вторгнення рф в Україну державні інституції сконцентрувалися на всебічній протидії російській агресії. **Однією з площин вторгнення стала інформаційна війна рф** – глобальна, щедро профінансована кампанія з дискредитації українців як нації та України як держави-суб'єкта міжнародного права в її міжнародно визнаних державних кордонах. З огляду на це найважливішим дороговказом державної політики України у царині гостинності й туризму у 2022-2025 рр. є місія доносити правдиву інформацію про Україну та українців до світової спільноти та глобалізованого бізнесу³.

Виконавчим органом реалізації державної туристичної політики є Державне агентство розвитку туризму (ДАРТ). За останні роки другого етапу російсько-української війни ДАРТ реалізувало низку заходів міжнародного рівня, що продемонстрували світові зрілість української державної політики у сфері туризму й гостинності.

Після перших місяців наполегливої комунікації з глобальними корпораціями здобутками ДАРТ стало припинення співпраці з країно-агресором десятків провідних корпорацій сфери авіаперевезень, туроперейтингу та гостинності (Airbnb, Booking, Accor Group, Wyndham, Hilton, Marriott Hotels, Radisson, InterContinental, Hyatt Hotels Corporation і ін.).

А найвагомішою перемогою України у царині просування доктрини глобального бойкоту рф стало її виключення зі складу Всесвітньої туристичної організації. Доповідь очільниці ДАРТ на генасамблеї 27 квітня 2022 р. у м. Мадриді розкрила масштаби варварства російської армії на території України і стала останнім «цвяхом у труну» участі рф в UNWTO. Тижні складних дипломатичних зусиль української делегації вибороли голоси «за» від 40 провідних держав світу. Слід визнати, що ця «цеглина» теж додала ваги міжнародним дипломатичним зусиллям Президента, Уряду і делегатів ПАЄ, у результаті яких парламент ЄС

² Гончаренко Н. І., Складенко Я. Теоретико-методологічні основи дослідження туристичної політики Європейського Союзу. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм*. 2017. 6. С. 161-166; Hurbyk Y., Karpenko N. Modern institutional and information improvement of state regulation of the tourist sphere of Ukraine. *The role of technology in the socio-economic development of the post-quarantine world*. Katowice: Katowice School of Technology, 2020. P. 231–240.

³ Державне агентство розвитку туризму (ДАРТ). URL: <https://www.tourism.gov.ua> ; Рутинський М. Й. Зовнішня туристично-інформаційна політика України у реаліях воєнного стану. *Туризм і гостинність: вчора, сьогодні, завтра: матеріали VII Міжн. наук.-практ. конф. (Черкаси, 18.05.2023 р.)*. Черкаси, 2023. С. 163–166.

23 червня 2022 р. ухвалив резолюцію про підтримку надання Україні статусу кандидата на вступ до Євросоюзу.

«Готельні мережі Marriott, Hyatt, Wyndham, Hilton і Radisson припинили інвестиції в економіку росії, закрили свої корпоративні офіси в цій країні, але поки що готелі під їхніми брендами продовжують працювати. (...) Airbnb... першими припинили продаж апартаментів у росії і з росії, а пізніше повністю заблокували аккаунти всіх російських користувачів. Вони зробили це після побачених злочинів в Ірпені і Бучі»⁴. Загалом, за перші два роки повномасштабного вторгнення міжнародний туристичний бізнес «тюрми народів» наблизився до цілковитого колапсу.

Сьогодні в умовах доленосної для України, Європи і світу в цілому українсько-російської війни *перед ДАРТ і дотичними державними інституціями постає низка функцій, що не притаманні у період миру*. Зокрема, мова йде про:

- протидію рашистській ідеології заперечення права на існування українського народу, його мови, культури і державності;

- інформаційно-медійну війну з продюкованими ідеологами рашизму фейк-кампаніями із трансляції у глобальний інфопростір меседжів, що покликані формувати спотворене уявлення про Україну та українців;

- калькулювання прямих та опосередкованих фінансових втрат держави та суб'єктів українського бізнесу через російську агресію і спричинені нею наслідки (почавши від фізичного нищення турфірм, готелів і пансіонатів – завершуючи оцінкою потенційних втрат місцевих бюджетів і бізнесу через неприбуття прогнозованих обсягів туристів);

- документування знищених та пошкоджених росіянами об'єктів культурної спадщини народів України (як от дикунського спалення бібліотечних фондів книг українською мовою в окупованих містах, блюзнірського нищення пам'ятників і монументів, розграбування музеїв, пошкодження артобстрілами синагог і єврейських кладовищ, руйнування мусульманських мечетей у Бахмуті, Маріуполі й інших містах, нищення історичної автентичності Ханського палацу у м. Бахчисарай тощо);

- документування фактів і масштабів деградації росіянами територій заповідників, національних і ландшафтних парків України, знищення їх біорізноманіття, ландшафтного різноманіття та екотуристичного потенціалу;

- документування знищених та пошкоджених росіянами об'єктів туристичної та рекреаційної інфраструктури;

- розробку та широке медійне просування культурно-туристичної айдентики України, розрахованої як на внутрішнього споживача, так і

⁴ Шуміхін Є. Голова ДАРТ Олеськів: Після війни туризм зміниться в будь-якому випадку. *Інтерфакс-Україна*. 2022. URL: <https://interfax.com.ua/news/interview/826803.html>

окремо на провідні зовнішні ринки (кожного з братніх народів ЄС, китайський, американсько-канадський, арабські ринки тощо);

- поглиблення співпраці з пулом провідних глобальних туристичних медіа-корпорацій, що формують тренди глобальної туристичної моди, створюють і транслюють популярні туристичні телепрограми, тиражують паперові та цифрові туристичні путівники, модерують множину найрейтинговіших сайтів із актуальною країнознавчо-туристичною інформацією;

- ініціювання проектів партнерської підтримки суб'єктів українського бізнесу найбільшими глобальними платформами-турпосередниками: Booking.com, Airbnb.com, Tripadvisor.com, Vrbo.com, Hotels.com, Expedia.com, Couchsurfing.org, Agoda.com, Yelp, Plum Guide, Xiaozhu, Sonder, Smarter тощо;

- ініціювання проектів партнерської підтримки суб'єктів українського бізнесу провідними глобальними корпораціями зі сфери туроперейтингу і HoReCa бізнесу;

- ініціювання проектів партнерської підтримки позитивного тревел-бренду України та приймаючих суб'єктів українського бізнесу популярними лоукост-авіакомпаніями ЄС, Туреччини, країн арабського світу;

- ініціювання широкого кола проектів (партнерства, трансферу інновацій, грантової та пільгово-кредитної підтримки і т. і.) у рамках діяльності Європейської туристичної комісії;

- організація широкого представництва українських проектів на Європейських самітах культурної спадщини;

- ініціювання широкого кола проектів (партнерства, промоції, трансферу інновацій, технологій і стандартів, грантової та пільгово-кредитної підтримки і т. і.) у рамках діяльності європейської асоціації HOTREC (The association of hotels, restaurants and cafés in Europe);

- сприяння цілковитій інтеграції закладів готельно-курортного фонду України в уніфіковану європейську систему єдиної сертифікації якості сервісу HSU (Hotel Stars Union);

- систематична робота з лідерами думок у всьому світі з метою розширення спільноти соціально активних туристичних стейкхолдерів та амбасадорів України.

Чи не найголовнішою функцією ДАРТ і дотичних інституцій є меморіалізація й музеєфікація пам'яті про наймасштабніший злочин проти людяності у XXI столітті – розпалювання ідеології расизму, що заперечує право на існування українців і України, та подальша повномасштабна російська війна з метою неоколоніальної окупації однієї з найбільших країн Європи та «остаточного вирішення українського питання».

2. Подальша інтеграція туристичного й готельно-ресторанного бізнесу України у глобалізований ринок

За десятиліття розбудови незалежної держави Україна пройшла непростий шлях у царині розбудови власної сфери гостинності й туризму та її інтеграції із зовнішнім світом⁵.

До 2022 р. туристичний і готельно-ресторанний бізнес України перебував під потужним пресингом компаній з російськими бенефіціарами, що просували російські стандарти дозвілля, волонтаристські шаблони формування турпакетів за критерієм «ціна/якість», виключно російськомовний формат обслуговування приймаючої сторони на популярних закордонних курортах, а в Україні – те ж саме панування російськомовного сервісу і культурного контенту у готельно-курортних і клубних комплексах. Ця форма багаторічної експансії, поряд з мас-медіа та іншими сферами, активно закладали підґрунтя для запланованої кремлівськими ідеологами рашизму воєнно-політичної експансії й «остаточного вирішення українського питання».

Тим часом цивілізований світ стрімко консолідується у руслі глобалізаційної уніфікації сфери подорожей, гостинності, технологічного рівня життя, стандартів сервісу у невиробничій сфері. Бізнес-філософія глобалізованої гостинності та міжнародного туризму творить у ХХІ столітті світоглядно новий безбар'єрний світ глобалізованого соціуму. Україна не має права залишатися на периферії відкритого глобалізованого світу. Цю тезу слід постулювати як одну зі стратегічних місій функціонування профільних українських урядових інституцій та бізнес-асоціацій.

Приєднання України у 2021 році до європейських галузевих організацій HOTREC (The association of hotels, restaurants and cafés in Europe) та HSU (Hotel Stars Union) знаменує початок нового етапу інтеграції української індустрії послуг у глобалізований ринок. Це етап уніфікації філософії, цінностей і стандартів сервісу. Це етап «проявлення» українського бізнесу у глобалізованій веб-павутині цифрової економіки послуг, доступної через меню смартфон-застосунків для будь-якого мандрівника(споживача) у будь-якій точці світу.

Перші результати уже є. Це проєкт нового стандарту категоризації готелів України, в основу якого закладені принципи прозорості і професійності HOTREC, розроблений змішаною галузевою Експертною групою при ДАРТ за участю готельєрів та експертів-оцінювачів готелів.

⁵ Quirini-Popławski, Ł., Tomczewska-Popowycz, N., Dorocki, S., Kushniruk, H., & Rutynski, M. (2022). *Three decades of tourism development in independent Ukraine. From the collapse of the USSR to the conflict in the Donbas*. In H. Janta, K. Andriotis, & D. Styliadis (Eds.), *Tourism Planning and Development in Eastern Europe* (CABI Regional Tourism Series). Wallingford: CABI. pp. 117-132. DOI: 10.1079/9781800620353.0008

Відповідно, у найближчі роки ДАРТ має стати ініціативною сполучною ланкою у тристоронньому партнерстві HOTREC, держави Україна та суб'єктів українського бізнесу. Зокрема, це передбачає на 2023-2030 роки ініціювання, заохочення і гарантовану державну підтримку широкого кола проектів (промоції, трансферу інновацій, технологій і стандартів, грантової та пільгово-кредитної підтримки і т. і.) у рамках діяльності європейської асоціації HOTREC. Аналогічно, у тристоронній співпраці з HSU (Hotel Stars Union) – супровід через механізм державних сертифікації і ліцензування процесу швидкої глобалізаційної інтеграції закладів готельно-курортного фонду України в уніфіковану європейську систему єдиної сертифікації якості готельного сервісу.

Гостинність України – це не лише бажання українців бути відкритішими до світу, це відповідність національної індустрії гостинності чинним у ЄС стандартам і протоколам у HoReCa сфері.

Мова йде про цілий спектр стандартів: від екоматеріалів й екотехнологій у закладах гостинності – до протоколів цифрової і санітарної безпеки гостей.

У цьому контексті невід'ємною компонентою державної політики на 2023-2030 роки має стати тісна співпраця між ДАРТ та недержавними Асоціацією готелів та курортів України (UHRA), Асоціацією індустрії гостинності України та іншими об'єднаннями HoReCa сфери.

Так, зокрема, І. Седлецька, президентка UHRA, так окреслила стратегію багаторічної співпраці між Асоціацією готелів та курортів України, Державним агенством розвитку туризму та Hotel Stars Union на період післявоєнної відбудови та євроінтеграції України: «Асоціація UHRA має ресурс і належну експертизу для розробки з HSU покрокового алгоритму запровадження «міжнародних» критеріїв оцінювання готелів. І йдеться не лише про критерії, але й цілої системи категоризації, оцінювання, верифікації, підготовки експертів-аудиторів, які за новим міжнародним стандартом будуть регулярно і прозоро контролювати готелі на їх відповідність зіркам. Вони будуть нести чітку відповідальність за об'єктивність своєї роботи, регулярно підвищуючи та тестуючи свою кваліфікацію під наглядом європейських контролерів з HSU»⁶.

Слід нарощувати партнерство і з низкою інших європейських галузевих асоціацій.

Невід'ємною компонентою державної політики на 2023-2030 роки має стати тісна співпраця між ДАРТ і дотичними міністерствами та такими провідними у ЄС недержавними об'єднаннями транспортної, туристичної, курортної та HoReCa сфери:

⁶ Державне агенство розвитку туризму (ДАРТ). URL: <https://www.tourism.gov.ua>

– Асоціація європейських авіакомпаній (Association of European Airlines – AEA) – лідер щодо інтеграції України у спільний глобальний простір цивільного авіасполучення й обміну потоками авіатуристів⁷;

– Асоціація з розвитку та координації європейських туристичних обмінів (Association for Development and Coordination of European Touristic Exchanges – ADCETE);

– Група асоціацій національних туристичних агентств при Європейському Екологічному співтоваристві (Group of National Travel Agents Associations within the EEC – GUNAVCEE);

– Група підтримки розвитку туризму в Європі (European Tourism Action Group – ETAG);

– Європейська асоціація пішого туризму (European Rambler's Association – ERA);

– Європейська асоціація рекреації та відпочинку (European Leisure and Recreation Association – ELRA);

– Європейська організація відпочинку (European Leisure Organization – ELO);

– Європейський інститут з вивчення та дослідження у сфері туризму (Institute Eur en de Recher – chers et d'Etudes Touristiques – IERET);

– Європейський союз працівників туризму (European Union of Tourism Officers – EUTO);

– Комітет готельної та ресторанної індустрії Європейського Союзу (Commettee of the Hotel and Restaurant Industry in the European Community – HOTREC);

– Об'єднання європейських туристичних операторів (Grand Order of European Tour Operators – GOETO).

Традиційним напрямком державної політики у сфері туристичного й готельно-ресторанного бізнесу є забезпечення участі України у низці престижних міжнародних заходів. MICE-пульс поступу глобальної туристичної, готельно-курортної, wellness and beauty, ресторанної й розважальної індустрії світу у XXI столітті визначають резонансні міжнародні форуми, виставки і ярмарки на кшталт WTM (Всесвітня Туристична Біржа в Лондоні), ITB Berlin, ITB Asia (у Сінгапурі), Shanghai World Travel Fair, British Travel Trade Fair, Feria Internacional de Turismo (у Мадриді), Borsa Internazionale del Turismo (у Мілані), ЕМІТТ у Стамбулі тощо. Участь в міжнародних виставках і ярмарках є дієвим засобом комунікаційної політики в міжнародному маркетингу, у стимулюванні продажів товарів і послуг на зарубіжних ринках,

⁷ Rutynskyi M., Kushniruk H. (2022). *European low-cost airlines in Ukraine: features of entry and consolidation in the national market*. In Catenazzo G. (Ed). *Challenges and Opportunities for Transportation Services in the Post-COVID-19 Era*. Hershey, USA: IGI Global, pp. 104-139. DOI: 10.4018/978-1-7998-8840-6

зміцнення конкурентних позицій у конкурентній боротьбі за увагу іноземних туристів.

ДАРТ щороку гідно репрезентує потенціал туризму й гостинності України на міжнародному рівні. Під час війни важливість комунікації на цих престижних майданчиках стала ще значущішою. Адже Національний стенд “UKRAINE” – це не лише туристична промоція, це, передусім, за слушним твердженням очільниці ДАРТ: «висвітлення реальних подій в Україні, залучення міжнародної підтримки у боротьбі проти російської агресії та переймання досвіду інших країн щодо відродження туристичної галузі у післявоєнний період»⁸.

Україна у 2022 р. задекларувала свою державну суб'єктність та відданість політиці відкритих дверей у сфері глобального туризму й гостинності завдяки участі у таких престижних міжнародних виставках:

- Warsaw International Travel Show 2022 (у м. Варшаві);
- European Tourist Forum 2022 (у м. Празі);
- прем'єрної участі ДАРТ, як повноправного члена, у засіданні Європейської туристичної комісії (у м. Празі в рамках European Tourist Forum 2022);

- Skift Global Forum (де делегація ДАРТ уперше комунікувала «за одним столом» із CEO глобальних корпорацій Google, Booking.com, Expedia, Marriott Hotel, InterContinental та іншими щодо перспектив і конкретних бізнес-ініціатив повоєнної відбудови та інноваційно-технологічної модернізації України).

Найпомітнішою складовою державної зовнішньої туристично-інформаційної політики є участь країни у глобальних заходах, що визначають «пульс» міжнародного поступу в царині туризму й гостинності. Це відкриті бізнес-майданчики, де Україна була раніше і залишатиметься й надалі рівноправним суб'єктом формування глобальної туристичної кон'юнктури, трендів міжнародної туристичної моди, проєктів інноваційної модернізації та тіснішої партнерської інтернаціоналізації у секторах цифрового сервісу, пасажироперевезень, туризму й гостинності.

Вагомий репутаційний, інформаційний, маркетингово-промоційний, грантовий, інвестиційно-проєктний та бізнесовий результат Україна отримує й отримуватиме у подальші роки завдяки участі українських делегацій у таких наймасштабніших у Європі та світі виставках-форумах як:

- IMEX 2022 (31.05.22 р., м. Франкфурт-на-Майні, ФРН);
- Skift Global Forum (19-21.09.22 р., м. Нью-Йорк, США);
- Європейський туристичний форум 2022 (16-17.11.22 р., м. Прага, ЧР);
- Warsaw International Travel Show 2022 (23-25.11.22 р., м. Варшава, ПР);
- World Tourism Film Awards (1.12.22 р., м. Валенсія, Іспанія);
- FITUR 2023 (18-22.01.23 р., м. Мадрид, Іспанія);

⁸ Державне агентство розвитку туризму (ДАРТ). URL: <https://www.tourism.gov.ua>

- BTL-Lisbon Travel Market 2023 (1-5.03.23 р., м. Лісабон, Португалія);
- ITB Berlin 2023 (7-9.03.23 р., м. Берлін, ФРН);
- Place2Go 2023 (24-26.03.23 р., м. Загреб, РХ).

Рис. Генеральний секретар UNWTO Зураб Пололікашвілі й очільниця ДАРТ Мар'яна Олеськів біля стенду України на ITB BERLIN 2023. Джерело: ДАРТ.

Наскільки результативною є робота українських делегацій на цих міжнародних майданчиках з реального інформаційно-промоційного й бізнесового просування України у світовому співтоваристві?

Лише побіжний огляд закордонних профільних медіа засвідчує: зусилля ДАРТ дійсно сприяють зміцненню репутаційного іміджу України і її національного бренду «Ukraine NOW» у світі, а також уже імплементують кроки з реальної євроінтеграції сфери туризму й гостинності України, як держави-кандидата, у спільний правовий, бізнесовий та інституційний простір Європейського Союзу⁹.

⁹ Рутинський М. Й. Бренд «Ukraine NOW» як інструмент формування позитивного іміджу України на світовому ринку. *Туристичний бренд як фактор формування позитивного іміджу України на світовому ринку* : 3б. матер. II Всеукр. наук.-практ. інтернет конф. Львів : ЛІЕТ, 2020. С. 13–24.

Серед чільних досягнень зовнішньої туристично-інформаційної політики України у 2022-2024 роках тезово окреслимо такі:

1) Приєднання України (в особі ДАРТ), як повноправного члена, до Європейської туристичної комісії.

2) Залучення UNWTO, UNESCO та інших спеціалізованих установ ООН до реальних кроків, покликаних допомагати відродити, модернізувати й розбудувати знекровлену війною Україну.

3) Комунікація з провідними інвесторами у сфері туризму й гостинності щодо залучення флагманів ринку до проєктів відбудови та розбудови зруйнованої туристичної інфраструктури на деокупованих територіях від Полісся до Криму.

4) Створення платформи InPUT (Industry of Peace for Ukrainian Tourism, цебто Індустрія миру для українського туризму) під патронатом ДАРТ та Комітету транспорту та туризму Європейського парламенту. Мова йде про своєрідний Клуб друзів України, де приватні компанії, інвестори, урядові й громадські організації спільно напрацьовуватимуть покрокові проєкти відновлення України у статусі однієї з найпопулярніших й інфраструктурно наймодерніших туристичних дестинацій у Центрально-Східній Європі.

5) Формування інструментарію поглибленого партнерства з національними туристичними організаціями дружніх держав Європи з метою інтенсифікації співпраці задля відновлення сфери туризму й гостинності України та її найшвидшої інтеграції в бізнес-середовище ЄС.

6) Напрацювання меморандумів із низкою міжнародних організацій і глобальних компаній (Expedia Group Media Solutions та інші) щодо спільної роботи над промоцією України, як туристичної дестинації, у світі після завершення війни.

7) Започаткування й нарощення завдяки новим партнерським угодам міжнародної інформаційної кампанії Meet Ukraine, мета якої: донести мільярдам простих людей з різних куточків планети правду про жахіття російської агресії, про цілі нашої збройної боротьби за державу і право жити на рідній землі, про традиційну українську гостинність і інші туристичні магніти України.

8) Старт реформи категоризації готелів та інших засобів розміщення України згідно з європейською класифікацією за критеріями Hotelstars Union.

3. Державна підтримка діджиталізації туристичної й HoReCa сфери України

В епоху глобальної цифрової революції урядові інституції України, зокрема Міністерство цифрової трансформації та ДАРТ, зобов'язані ще більш активізувати й координувати зусилля щодо формування, просування та удоступнення інформації про Україну для мільярдів мешканців із усіх континентів, творення послідовного контент-поток

інформаційної підтримки її привабливого позитивного іміджу, співпраці з глобальними цифровими тревел-платформами – і це лише перші кроки перспективної урядової політики, націленої на те, аби Україна не «загубилася» у гостроконкурентному інформаційному океані, де глобальні гравці з мільйонними бюджетами щоденно формують вектори й акценти глобальної туристичної моди та відповідного попиту на міжнародні подорожі в ті чи інші destinations.

Найбільша неоколоніальна війна на Європейському континенті у ХХІ столітті прикула увагу до України мешканців усіх країн світу. Україна зобов'язана скористатися цим зацікавленням і щирим співпереживанням для формування власного позитивного іміджу у світі та просування надбань національної культурно-туристичної айдентики в глобальний інтернет-простір, який формує світогляд людства та є середовищем розгортання глобальної цифрової економіки послуг.

З перших днів вторгнення РФ державні інституції країни включилося в розробку амбітних проєктів діджиталізації потенціалу туризму й гостинності України на внутрішньому та на зовнішніх ринках. Першими успіхами у цій царині стали проєкти у рамках Меморандуму про співпрацю між Україною та корпорацією Google.

Серед них, наприклад, оцифрування екорепрезентативності мережі національних природних парків України; створення віртуальних експозицій національних музеїв у форматі Street View (доступних для інтернет-візитерів з усього світу); проєкт просування етнокультурної (<https://authenticukraine.com.ua>), у тім числі гастротуристичної самобутності (“Автентичні смаки України” – <https://authenticukraine.com.ua/authentic-savor-of-ukraine>); організація серії тренінгів із підвищення цифрової кваліфікації для працівників туристичної й HoReCa сфери України та інші.

Google просуває один з найамбітніших цифрових проєктів людства: найдетальніший глобус світу – <https://www.google.com/intl/uk/earth/>. Співпраця з Україною дала змогу запустити україномовний інтерфейс користування платформою. Амбітною місією органів державної політики України є подальше інформаційне наповнення цієї платформи довідковою та пізнавальною інформацією, 3D-контентом, промоційно-контактними даними про оригінальні сільські етномузеї й центри плекання нематеріальної народної спадщини, агросадиби й екоферми, ФОПів-організаторів екскурсійних турів тощо.

Діджиталізація залишатиметься одним з пріоритетних напрямків роботи державних інституцій України на 2023-2028 роки. Кількість масштабних викликів і проєктів лише зростатиме.

Серед них, відповідно до змістовного наповнення «Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки» пріоритетної партнерської підтримки державних інституцій і надалі потребуватимуть такі амбітні проєкти:

- доступні мережі Wi-Fi зон уздовж туристичних маршрутів;
- створення туристичних мобільних додатків (з картами маршрутів, аудіогідами, геолокацією тощо);
- облаштування туристичних об'єктів веб-камерами, QR-кодами, RFID-мітками тощо;
- запровадження системи електронних квитків на туристичних об'єктах і закладах дозвілля;
- розвиток нових програм лояльності та е-карток туриста;
- подальша цифровізація музеїв (електронні різномовні каталоги, VR та AR, аудіо– та електронні гіді тощо);
- розвиток інтерактивних веб-сайтів туристичних дестинацій із персоналізованим під потреби туристів контентом;
- створення серії нових віртуальних турів за допомогою технологій 3D-моделювання;
- практичне впровадження «Smart Tourist Destination» (STD) на регіональному та локальному рівнях;
- збір та аналіз статистики в режимі реального часу за допомогою технологій Big Data та Open Data¹⁰.

Органам державної політики України важливо продовжити роботу з Google щодо поліпшення цифрових компетентностей працівників галузі у рамках проектів:

- Нові цифрові можливості з Google,
- Google для туризму: розвиток бізнесу онлайн.

На Державну службу статистики України і ДАРТ покладена місія збору й систематизації галузевої статистики. Подальша цифровізація цього процесу дасть змогу оптимізувати алгоритми накопичення та аналізу гігантських об'ємів статистичних даних.

Крім того, лише зростатиме інформаційна і комерційна важливість альтернативних платформ збору й узагальнення актуальної ринкової інформації зі сфери подорожей і гостинності. Тому державним інституціям доречно на перспективу поглиблювати партнерську співпрацю з такими приватними аналітичними генераторами статистичних даних, як, наприклад, Київстар, Mastercard та інші.

Так, скажімо, платформа компанії Mastercard дає можливість легко простежити витрати туристів з усього світу за різними критеріями та виокремити дані, які в подальшому будуть використовуватися для ефективнішого планування маркетингових кампаній тощо. А для аналітиків урядових структур формування пріоритетів державної політики така база даних – це унікальна змога провести об'єктивний

¹⁰ Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації. *Постанова Кабінету Міністрів України від 17.01.2018 р. № 67-п*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80#Text>

аналіз та оперативно висвітлювати реальну картину того, які туристи приїжджають в країну та де подорожують поза її межами, скільки коштів витрачають під час подорожі та користування послугами відповідної інфраструктури, яка структура цих витрат, а відповідно дохідність готельного і ресторанного бізнесу в окремо взятих DESTINATIONАХ та областях.

ВИСНОВКИ

Повномасштабне російське вторгнення 2022 року спонукало усі інституції до рішучої протидії агресивній тоталітарній імперії. Туризм – символ порозуміння та миру, однак не може існувати миру там, де пропагують «остаточне вирішення українського питання», а російська соціологія показує понад 80% підтримку населенням «тюрми народів» ідеології неоколоніалізму та людиноненавистницького расизму. В реаліях доленосної для України, Європи і світу в цілому українсько-російської війни перед державними інституціями підтримки гостинності й туризму України постала низка функцій, що не притаманні їм у період миру. Чільними серед них є поглиблення співпраці з профільними європейськими та глобальними інституціями та міжнародними бізнес-структурами туристичної та HoReCa індустрії.

АНОТАЦІЯ

Україна виборює своє право на існування на мапі світу, при цьому її державні інституції продовжують працювати над розробкою механізмів державної політики у різних сферах, зокрема й у сфері гостинності й туризму. Дослідження вагомості цієї політики гостро актуальне як під час фази гарячої війни, так і у контексті післявоєнного відновлення України та її інтеграції у світ вільних націй. За десятиліття розбудови незалежної держави Україна пройшла непростий шлях у царині розбудови власної сфери гостинності й туризму та її інтеграції із зовнішнім світом. Бути невід’ємною частиною вільного світу, безбар’єрно комунікувати з народами вільного світу, пізнавати красу і щедроти власної держави, широко гостити у себе усіх людей доброї волі – такі цінності нині є світоглядною підвалиною нової державної політики у сфері туризму та гостинності. Бізнес-філософія глобалізованої гостинності та міжнародного туризму творить у ХХІ столітті світоглядно новий безбар’єрний світ глобалізованого соціуму. Україна не має права залишатися на периферії відкритого глобалізованого світу. Цю тезу слід постулювати як одну зі стратегічних місій функціонування профільних українських урядових інституцій та бізнес-асоціацій. Приєднання України у 2021 році до європейських галузевих організацій HOTREC (The association of hotels, restaurants and cafes in Europe) та HSU (Hotel Stars Union) знаменує початок нового етапу інтеграції української індустрії послуг у глобалізований ринок.

Література

1. Hurbyk Y., Karpenko N. Modern institutional and information improvement of state regulation of the tourist sphere of Ukraine. *The role of technology in the socio-economic development of the post-quarantine world*. Katowice: Katowice School of Technology, 2020. P. 231–240.
2. Overview of EU Tourism Policy. Policies, information and services. URL: https://ec.europa.eu/growth/sectors/tourism/policy-overview_en
3. Quirini-Popławski, Ł., Tomczewska-Popowycz, N., Dorocki, S., Kushniruk, H., & Rutynskyi, M. (2022). *Three decades of tourism development in independent Ukraine. From the collapse of the USSR to the conflict in the Donbas*. In H. Janta, K. Andriotis, & D. Styliadis (Eds.), *Tourism Planning and Development in Eastern Europe* (CABI Regional Tourism Series). Wallingford: CABI. pp. 117-132. DOI: 10.1079/9781800620353.0008
4. Rutynskyi M., Kushniruk H. (2022). *European low-cost airlines in Ukraine: features of entry and consolidation in the national market*. In Catenazzo G. (Ed). *Challenges and Opportunities for Transportation Services in the Post-COVID-19 Era*. Hershey, USA: IGI Global, pp. 104-139. DOI: 10.4018/978-1-7998-8840-6
5. Державне агентство розвитку туризму (ДАРТ). URL: <https://www.tourism.gov.ua>
6. Гончаренко Н. І., Склярєнко Я. Теоретико-методологічні основи дослідження туристичної політики Європейського Союзу. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм*. 2017. №6. С. 161-166.
7. Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації. *Постанова Кабінету Міністрів України від 17.01.2018 р. № 67-р*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80#Text>
8. Роїк О.Р., Недзвецька О.В. Шляхи розвитку туристичної сфери України у воєнний період. *Вісник ХДУ. Серія: Економічні науки*, № 46, 2022. С. 11-15. DOI: <https://doi.org/10.32999/ksu2307-8030/2022-46-2>
9. Рутинський М. Й. Бренд «Ukraine NOW» як інструмент формування позитивного іміджу України на світовому ринку. *Туристичний бренд як фактор формування позитивного іміджу України на світовому ринку : Зб. матер. II Всеукр. наук.-практ. інтернет конф. Львів : ЛІЕТ, 2020. С. 13–24.*
10. Рутинський М. Й. Зовнішня туристично-інформаційна політика України у реаліях воєнного стану. *Туризм і гостинність: вчора, сьогодні, завтра: матеріали VII Міжнар. наук.-практ. конф. (Черкаси, 18.05.2023 р.)*. Черкаси, 2023. С. 163–166.

11. Тараненко А. Рік, який все змінив назавжди. Чи існує туризм в Україні під час війни. *РБК-Україна*. URL: <https://www.rbc.ua/rus/travel/rik-kiy-zminiv-nazavzhdi-chi-isnue-turizm-1672509414.html>

12. Шуміхін Є. Голова ДАРТ Олеськів: Після війни туризм зміниться в будь-якому випадку. *Інтерфакс-Україна*. 2022. URL: <https://interfax.com.ua/news/interview/826803.html>

Information about the authors:

Rutynskyi Mykhailo Yisypovich,

Candidate of Geographical Sciences,

Associate Professor at the Department of Economics,

Entrepreneurship, Hotel and Restaurant Business,

Central Ukrainian National Technical University,

8, Prospekt Universytetskyi, Kropyvnytskyi, 25006, Ukraine

Zaychenko Volodymyr Vasylovych,

Doctor of Economics,

The Head of Department of Economics,

Entrepreneurship, Hotel and Restaurant Business,

Central Ukrainian National Technical University,

8, Prospekt Universytetskyi, Kropyvnytskyi, 25006, Ukraine